הלכות גירושין פרק ח

פרק ח: תנאי בגט

כללי התנאים

כלל התנאי ב'אם'

א.

המגרש על תנאי.

אם נתקיים התנאי - הרי זו מגורשת.

ואם לא נתקיים התנאי - אינה מגורשת.

וכבר ביארנו בפרק שישי מהלכות אישות משפטי התנאין כולם, ושם נתבאר שהמגרש על תנאי - כשיתקיים התנאי תהיה מגורשת בשעה שיתקיים, לא בשעת נתינת הגט לידה.

לפיכך יש לבעל לבטל הגט, או להוסיף על תנאו, או להתנות תנאי אחר, כל זמן שלא נתקיים התנאי הראשון, אף על פי שהגיע הגט לידה.

ואם מת הבעל, או אבד הגט או נשרף, קודם שיתקיים התנאי - אינה מגורשת.

ולכתחילה לא תינשא עד שיתקיים התנאי. ואם נישאת - לא תצא, אלא אם כן לא נשאר בידה לקיימו, שהרי בטל הגט:

ושם נתבאר שאם אמר לה, "הרי את מגורשת מעכשיו", או "מהיום", על תנאי כך וכך, או שאמר לה, "הרי את מגורשת על מנת כך וכך" - שכשיתקיים התנאי תהיה מגורשת משעת נתינת הגט לידה.

לפיכך אינו יכול לבטל הגט ולא להוסיף על תנאו משהגיע הגט לידה.

ואם אבד או נשרף, אפילו מת הבעל קודם שיתקיים התנאי - הרי זו מקיימת התנאי אחר מותו, וכבר נתגרשה משעת נתינת הגט לידה.

ויש לה להינשא לכתחלה, אף על פי שעדיין לא נתקיים התנאי, ואין חוששין שמא לא יתקיים, הואיל והיה התנאי במעכשיו או בעל מנת:

איסור ייחוד

ב.

כל המגרש על תנאי, בין שאמר מעכשיו בין שאמר אם יהיה ואם לא יהיה - הרי זה לא יתייחד עם אשתו כל זמן שלא נתקיים התנאי אלא בפני עד, אפילו עבד, אפילו שפחה, חוץ משפחתה או בנה הקטן, מפני שאינה בושה מלשמש בפניהם.

והדבר ידוע שאם נתייחד עמה לבדה בפני שני עדים כאחד, אפילו לאחר שנתקיים התנאי - הרי זו ספק מגורשת, שמא נבעלה ובטל הגט, כמו שיתבאר בהלכות אלו:

ג.

כיצד מגרש אדם על תנאי? לא שיאמר, "כתבו גט לאשתי על תנאי", או "כתבו ותנו לה על תנאי", ואין צריך לומר שלא יכתוב בתוך הגט, "על תנאי זה גירש פלוני את פלונית".

אלא כיצד עושה? אומר לסופר לכתוב ולעדים לחתום, וכותבין גט כשר בלא שם תנאי בעולם, ואחר כך נותן לה הגט ואומר לה, "הרי זה גיטך", או "הרי את מגורשת בזה", "על מנת כך וכך".

או יאמר להם או לשליח, "תנו לה גט זה על מנת כך וכך":

ד.

כתב התנאי בגט אחר שגמר לכתוב תורף הגט - הרי זה כשר, בין שכתבו קודם חתימת העדים בין שכתבו אחר חתימת העדים.

אבל אם כתבו קודם התורף, אפילו כתב "על מנת כך וכך" - הרי זה ספק גירושין, שהרי נשאר לו זכות בגופו של גט.

וכן, אם התנה בפה קודם כתיבת התורף - הרי זה ספק גירושין:

תנאים הפוסלים בגט

ה.

המגרש את אשתו והתנה עליה, בין בכתב אחר התורף בין על פה אחר התורף, ואמר לה, "הרי את מותרת לכל אדם חוץ מאיש פלוני", או "אלא לאיש פלוני", ונתן לה הגט על תנאי זה.

אם היה אותו האיש גוי או עבד או אסור עליה משום ערוה, כגון אביה ואחיה או אביו ואחיו - הרי זה גט כשר.

ואם היה אותו האיש יש לו בה קידושין, אף על פי שהוא מחייבי לאוין, ואף על פי שהוא קטן - אינו גט, שהרי שייר בגט, ואין זה כריתות.

היה בעל אחותה, שאף על פי שהוא היום אסור עליה משום ערוה, אם תמות אחותה יהיה מותר לה - הרי זו ספק מגורשת:

1.

אמר לה,

- "הרי את מותרת לכל אדם חוץ ממי שייולד", שאינו עתה בעולם,
- או "חוץ מזנותך", כלומר, תהיה מותרת להינשא לכל אדם אבל לזנות הרי את באיסור אשת איש,
- "הרי את מותרת לכל מי שיבוא עליך כדרך כל הארץ, אבל שלא כדרכך הרי את באיסוריך",
- או "הרי את מותרת לכל אדם חוץ ממקדש בשטר", כלומר שהיא מותרת להתקדש בכסף ובביאה אבל בשטר הרי את באיסור אשת איש,
- או "הרי את מותרת לכל אדם חוץ מהפרת נדריך", כלומר שלא נשאר לי עליך שום אישות חוץ מהפרת נדריך, שאת אשתי לענין הפרת נדרים,
- או "לענין אכילת תרומה",
- או "לענין ירושה", שאם מתה יירשנה -

בכל אחד מאלו הרי זו ספק מגורשת:

ז.

אמר לה, "הרי את מותרת לכל אדם חוץ מראובן ושמעון", וחזר ואמר לה, "הרי את מותרת לראובן ושמעון" - הרי זו מגורשת, שהאנשים שהתנה בהם הרי התירם ובטל התנאי.

ח.

אמר לה, "הרי את מותרת לראובן" - הרי זו אינה מגורשת, שהרי לא בטל תנאי של שמעון:

ט.

אמר לה, "הרי את מותרת לשמעון", או שאמר לה, "הרי את מותרת אף לשמעון" - הרי זה ספק גירושין, שמא לא התירה אלא לשמעון, וראובן באיסורו עומד, וזה שאמר "אף לשמעון", כלומר לכל אדם אף לשמעון, או שמא התירה לכל, וזה שאמר לשמעון, והוא הדין לראובן, ששמעון סמוך היה לראובן בתנאו:

ט.

התנה עליה ואמר, "היום אין את אשתי ולמחר אשתי" - אינה מגורשת, ואף על פי שכרת בינו לבינה היום.

לפיכך כותבין בגיטין "**מן היום ולעולם**":

י.

"הרי זה גיטיך על מנת שלא תשתי יין כל ימי חייכי" - אינו גט, שאין זה כריתות.

"כל ימי חיי", או "כל ימי חיי פלוני" - הרי זה גט, שהרי ייכרת בינו לבינה ולא תישאר לו עליה רשות כשימות אותו פלוני:

יא.

"הרי זה גיטיך על מנת שלא תלכי לבית אביך עד שלשים יום" - הרי זה גט.

"שלא תלכי לבית אביך לעולם" - אינו גט, שאין זה כריתות.

לפיכך האומר לאשה, "הרי זה גיטיך על מנת שלא תאכלי בשר זה לעולם", "על מנת שלא תשתי יין זה לעולם" - אינו גט, שאין זה כריתות.

"עד שלשים יום" - הרי זה גט:

יב.

"הרי זה גיטיך על מנת שלא תינשאי לפלוני" - אינו גט.

הא למה זה דומה, לאומר לה, "על מנת שלא תשתי יין זה לעולם", או "שלא תלכי לבית אביך לעולם", או "כל ימי חייכי".

אבל אם אמר לה, "על מנת שלא תינשאי לפלוני עד חמישים שנה" - הרי זה גט, ולא תינשא לו כל זמן שהתנה.

ואם נישאת - בטל הגט למפרע.

זנת עמו - הולד ממנו כשר, והגט כשר, שלא התנה עמה אלא על הנישואין:

יג.

"הרי זה גיטיך על מנת שתינשאי לפלוני". אם נישאת לו - הרי זה גט כשר, כשאר התנאין, אבל אמרו חכמים לא תינשא לא לאותו פלוני ולא לאחר.

לאותו פלוני לא תינשא - שמא יאמרו, "נשיהם נותנין זה לזה במתנה",

ולאחר לא תינשא - שאינו גט אלא בקיום התנאי.

עברה ונישאת לאותו פלוני - לא תצא.

נישאת לאחר קודם שתינשא לו - בטל הגט, ותצא, והולד ממזר, וצריכה גט משני:

יד.

"הרי זה גיטיך והנייר שלי" - אינה מגורשת, שאין זה כריתות.

"על מנת שתתן לי את הנייר" - הרי זה גט, ותתן.

טו.

חקק הגט על טס של זהב, ונתנו לה ואמר לה, "הרי זה גיטיך וכתובתיך" - כשר, ונתקבלה כתובתה אם יש בטס כדי כתובתה. ואם אין בו - ישלים כתובתה:

טז.

כל המגרש על תנאי שמבטל את הגט, כגון שהתנה עליה שלא תשתה יין כל ימי חייה, או שתהיה מותרת לכל אדם חוץ מפלוני, או שהתנה שאר תנאין קודם כתיבת התורף.

אם היה התנאי כתוב בגט, וחזר ומחקו ונתנו לה - הרי זה ספק מגורשת.

ואם היה התנאי על פה - הרי זה נוטל הגט ממנה, וחוזר ונותנו לה בתנאי כשר או בלא תנאי כלל:

יז.

כיצד? הרי שנתן גט לאשתו, ואמר לה, "הרי את מגורשת בזה ומותרת לכל אדם חוץ מפלוני". אם נטלו ממנה וחזר ונתנו לה, ואמר לה, "הרי את מותרת בו לכל אדם" או "הרי זה גיטיך" - הרי זו מגורשת.

וכן כל כיוצא בזה:

יח.

הנותן גט לאשתו על תנאי שתתן לו מאתים זוז, וחזר והתנה עליה תנאי אחר בפני עדים שתשמש את אביו שתי שנים - לא ביטלו דבריו האחרונים את הראשונים, אלא הרי זה כאומר לה, "עשי אחד משני התנאים", רצת - משמשת, רצת - נותנת.

ואין אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין.

אבל אם התנה עליה שתתן לו מאתים זוז, וחזר והתנה בפני שנים שתתן לו שלש מאות זוז - כבר בטל תנאי של מאתים, וצריכה ליתן שלש מאות.

וכן כל כיוצא בזה:

יט.

התנה עליה "שתעשה דבר זה" סתם - הרי זה כמפרש יום אחד, הואיל ולא פירש כמה זמן תעשה.

כיצד? אמר לה, "הרי זה גיטיך על מנת שתעשי עמי מלאכה", "על מנת שתשמשי את אבא", "על מנת שתניקי את בני".

אם עשת עמו מלאכה יום אחד, או שימשה אביו יום אחד, או שהניקה בנו יום אחד בתוך הזמן שהבן יונק בו, והוא תוך ארבעה ועשרים חודש - הרי זה גט.

מת הבן או האב קודם שתניק או תשמש - אינו גט:

כ.

אמר לה, "על מנת שתניקי את בני", או "תשמשי את אבא", "שתי שנים" - הרי זו משלמת הזמן שפירש.

מת הבן או האב בתוך הזמן, או שאמר האב, "אין רצוני שתשמשני" - אינו גט, שהרי לא נתקיים התנאי.

וכן כל כיוצא בזה:

כא.

"הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז מכאן ועד שלשים יום",

נתנה בתוך שלשים יום מדעתו - הרי זו מגורשת,

לאחר שלשים יום - אינה מגורשת.

נתנה לו בעל כרחו והוא אינו רוצה לקבל - הרי זה גט פסול, עד שתתן מדעתו.

חזר ואמר לה בתוך השלשים יום, "הרי הן מחולין לך" - אינה מגורשת, שהרי לא נעשה התנאי.

מת בתוך שלשים יום, הואיל ושלמו השלשים יום ולא נתנה - אינה מגורשת:

כב.

אמר לה, "הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז", ולא קבע זמן, ומת קודם שתתן - אינה יכולה ליתן ליורשיו, שלא התנה עליה אלא שתתן לו, ולא בטל הגט, שהרי לא קבע זמן.

לפיכך, אף על פי שאבד הגט או נקרע קודם שימות - הרי זו מגורשת, ולא תינשא לזר עד שתחלוץ:

כג.

"הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי כלי פלוני", או "בגד פלוני", ואבד אותו כלי או נגנב, אף על פי שנתנה לו אלף בדמיו - אינו גט, עד שתתן אותו כלי עצמו, או עד שיבטל התנאי:

כד.

מי שנתגרשה על תנאי, וקידשה אחר קודם שיתקיים התנאי.

אם נתקיים התנאי - הרי זו מקודשת.

ואם לא נתקיים ובטל הגט - אינה צריכה גט משני, שהרי אין קידושין תופסין בה.

אבל אם נישאת ולא נתקיים התנאי ובטל הגט - צריכה גט משני, כמו שביארנו: